

जातत्वात्, ब्राह्मणोऽस्य मुखमासीत्, तस्मात् विवृत स्तोमानां मुखं . . अधिदेवतानां ब्राह्मणो मनुष्याणां; तस्माद् ब्राह्मणो मुखेन शीघ्रं करोति मुखतो हि सुष्टः Tāṇḍya); अतिवयसमग्रजन्मानं K. 12; अवीचत् °न्ना Dk. 13. 3. N. of Brahmā, as he was the first to be born in the waters. —जिह्वा the tip of the tongue. —उया (Astr.) the sign of the amplitude. —दानिन् [अग्रे दानं अस्य; अग्रदान-इति] a (degraded) Brāhmaṇa who takes presents offered in honour of the dead (प्रेतेर्देशेन यदानं दीयते तत्प्रतियाही); लोनी विप्रश्च शुद्राणामभेदानं गृहीतवान् । महर्षे सुतदानानां (ग्रहणानिलदानानां Tv.) अग्रदानी बभूव सः ॥ —दानीयः [अग्रे दानमर्हति छ] =अग्रदानिन्. —दूतः a harbinger; कृष्णाक्रोधाग्रदूतः Ve. 1. 22; दूतिक्रा Dk. 20; महीपतीनां प्रणयाग्रदूत्यः R. 6. 12. —निरूपणं predestination; prophecy, determining beforehand. —नीः (णीः) [अग्रे नीयते असौ नी-किप्, णत्वं] 1. a leader, foremost, first, chief; °णीविरागहेतुः K. 195; अप्यग्रपीमैत्रकृतासृषीणां R. 5. 4 chief, 2. fire. —पर्णी [अग्रे पर्णं यस्याः सा-डीप्] cowage, Carpopogon Pruriens (अजलोमन्). —पातिन् a. [अग्रे आदी पतति; पत्-णिनि] happening beforehand, antecedent; °तीनि शुभानि निमित्तानि K. 65. —पादः the forepart of the foot; toes; नवकिसलयरागेनाग्रपादेन M. 3.12; °स्थिता standing on tiptoe. S. 6. —पाणिः = °हस्तः q.v. —पूजा the highest or first mark of reverence or respect; °जामिह स्थित्वा गृह्णादि विषं प्रभो Rām. —पेयं precedence in drinking. —बीज a. [अग्रं शाखाग्रं बीजमुत्पादकं यस्य] growing by means of the tip or end of branches, growing on the stock or stem of another tree, such as 'कलम'. (—जः) a viviparous plant. —भागः [कर्म.] 1. the first or best part (आद्यादौ प्रथममुद्धृत्य देयं द्रव्यं). 2. remnant, remainder (शेषभाग). 3. fore-part, tip, point. 4. (astr.) a degree of amplitude. —भागिन् a. [अग्रभागे ऽस्यास्ति; अस्त्यर्थे इति] first to take or claim (the remnant); अलंक्रियमाणस्य तस्य अनुलपनमाल्ये °गी भवामि V. 5 claiming the first share of the remnant &c. —भुञ्ज a.1. having precedence in eating. 2. gluttonous, voracious (औदारिक). —भूः [अग्रे भवति भू-किप्] = °ज. —भूमिः f.1. goal of ambition or object aimed at; ततोभूमिं व्यवसायबुद्धेः Ki. 17. 55; स्वमभूमिनिरपायसंश्रया Si. 1. 32 (प्राप्यस्थानं). 2. the top-most part, pinnacle; विमान° Me. 69. —मांसं [अग्रं मह्यत्वेन प्रधानं मांसं] flesh in the heart, the heart itself; °सं चानीतं

Ve. 3. 2. morbid protuberance of the liver. —यणं [अग्रं अग्रनात् उत्तरायणात् णत्वं शकं० तद्विधानकालोऽस्य अच् (?) Tv.] a kind of sacrificial ceremony See अग्रयण. —यान a. [अग्रे यानं यस्य, या-स्युट्] taking the lead, foremost. (—नं) an army that stops in front to defy the enemy. —यायिन् a. [अग्रे यास्यति या-णिनि] taking the lead, leading the van; पुत्रस्य ते एगशिरस्ययमग्रयायी S. 7.26, R. 5.62, 18.10, 5. 3. —योधिन् [अग्रे स्थित्वा युध्यते] the principal hero, champion; राक्षसानां वधे तेषां °धी भविव्यति Rām.; so °वीर; कर्मसु चाग्रवीरः. —रंभ्रं opening, fore-part; नासा° Māl. 1.1. —लोहिता [अग्रं लोहितं यस्याः सा] A kind of pot-herb (त्रिबीशाक). —संख्या the first place or rank; पुत्रः समारोपयदग्रसंख्यां R. 18.30. —संधानी [अग्रे फलोत्पत्तेः प्राक् संधीयते ज्ञायते ऽनया कार्यं, Tv.] the register of human actions kept by Yama (यत्र हि प्राणिवर्गस्य प्राग्भवीयकमानुसारेण शुभाशुभमूचकं सर्वं लिख्यते सा यमपञ्जिका). —संध्या early dawn; कर्कधूनामुपरि लुहिनं रंजयत्यग्रसंध्या S. 4 v.1. —सर =यायिन् taking the lead; R. 9. 23; आयोधनाग्रसरतां स्वयि वीर याते 5. 71. —सारा [अग्रं शीर्षमात्रं सारो यस्याः सा] 1. a sprout which has tips without fruits. 2. a short method of counting immense numbers. —हर a. [अग्रे ह्रियते दीयते ऽसौ; ह-अच्] 1. that which must be given first. 2. =अग्रहारिन्. —हस्तः (—करः, —पाणिः) the forepart of the hand or arm; अग्रहस्तेन गृहीत्वा प्रसाद्यैनां Ratn. 3; forepart of the trunk (of an elephant); often used for a finger or fingers taken collectively; शीतलस्ते °स्तः Mk. 3; अतिसाध्वसेन वेपते मे °स्तः Ratn. 1; रुसुमित इव ते °स्तः प्रतिभाति M. 1; प्रसारिते °स्ते M. 4; °हस्तात्प्रभटं पुष्पभाजनं S. 4 slipped from the fingers; also the right hand; अयं °हस्ते मुकुलीकृतांगुली Ku. 5. 63 (अग्रश्चासौ हस्तश्च Malli.), Ki. 5. 29. —हायनः (णः) [अग्रः श्रेष्ठः हायनो बीहिः अग्र, णत्वं] the beginning of the year; N. of the month मार्गशीर्षि; (मासानां मार्गशीर्षो हि Bg. 10. 35); °इष्टिः नवशस्त्रेष्टियोगभेदः. —हारः a grant of land given by kings (to Brāhmaṇas) for sustenance (अग्रं ब्राह्मणभोजनं, तदर्थं द्वियंते राजघनात् पृथक् क्रियंते ते क्षेत्रादयः—नीलकण्ठः क्षेत्रोत्पन्नशस्यादुद्धृत्य ब्राह्मणोद्देशेन स्थाप्य धान्यादि, गुरुकुलादावृत्तब्रह्मचारिणे देयं क्षेत्रादि, ग्रामभेदश्च Tv.); कस्मिंश्चिद्ग्रहारे Dk. 8, 9.

अग्रतः adv. [अग्रे अग्राद्, अग्र-तसिल्] (with gen.) 1 Before (opp. इष्टतः) in front of, at the head of, forward; न

गणस्याग्रतो गच्छेत् H. 1. 29; गच्छाग्रतः lead the way; °तो विलोक्य seeing before him.—2 In the presence of; मेघनादस्य° Pt. 1; अमात्यस्याग्रतः Mu. 5; धनुर्भूतामग्रत एव रक्षिणां R. 3. 39 in the very presence of. —3 First; पुरुषं ज्ञातमग्रतः Rv. 10. 90. 7; अग्रतः कृत्वा to give precedence to, consider most important; to put in front or at the head of.—Comp. —सर a. [अग्रतः सरति; सृ. ट] going in front, taking the lead. (—रः) a leader.

अग्रिम a. [अग्रे भवः; अग्र-डिमच् P. IV. 3. 23. Vārt.] 1 First (in order, rank &c); foremost, best, excellent, preferable, superior; वीराणामग्रिमो भूत्वा तुष्टुधे पार्थिवैः सह Mb. —2 Prior, preceding. —3 Elder, eldest. —4 Furthest, advanced, first ripe. —5 Further. —नः An elder brother. —मा A kind of fruit, Annona Reticulata.

अग्रिय a. [अग्रे भवः; अग्र-घ] Foremost, best &c. —यः An elder brother. —यं The first fruits; the best part.

अग्रिय a. [अग्रे भवः; अग्र-छ] Foremost, best &c.

अग्रे adv. 1 In front of, before (in time or space); अग्रे याति स्थस्य रेणुपदवीं घनाः V. 1. 4, R. 2. 56, V. 2. 7, Bh. 3. 36. —2 In the presence of, before; ममाग्रे स्तुवंति H. 1. —3 At the head, ahead; बलाग्रे तिष्ठते वीरो नलः Rām. —4 Further on, subsequently, in the sequel; एवमग्रे वक्ष्यते, एवमग्रेपि द्रष्टव्यं &c. —5 In the beginning; at first, first; प्रतापोऽग्रे ततः शब्दः परागस्तदनंतरं R. 4.30; आल्लेवेदमग्र आसीत् Br. Ar. Up., Ms. 2. 169. —6 First, in preference to others; सर्वपापे द्विजातीनां प्रशस्ता दारकर्मणि 3. 12; अतिथिभ्यो ऽग्र एवैतान् भोजयेत् 3. 114. —Comp. —गः a leader. —गाः going in front or before. —दिधिषुः —पूः a man (of one of the first three castes) who marries a wife married before (पुनर्भू-विवाहकारी). (—पूः) f a married woman whose elder sister is still unmarried (ज्येष्ठायां ययन्हायां कन्यायामुद्यते ऽनुजा । सा चाग्रेदिधिषुर्ज्ञेया पूर्वा च दिधिषूः स्मृता) ; °पतिः the husband of such a woman. —पाः [अग्रे स्थित्वा पाति, अलुक्] first to protect. —पूः [अग्रे पूयते, पू-किप्] purifying in one's presence; having precedence in drinking. —वनं-णं [वनस्याग्रं राजदंता० पूर्वनिपातः; अलुक् णत्वं P. VIII. 4. 4] the border or skirt of a forest. —सर a. [अग्रमग्रेणाग्रे वा सरति स्. ट. अलुक् P. III. 2. 18] going in front, taking the lead, a leader, foremost,